

КЛОЧКО Анатолій
доктор юридичних наук, доцент,
проректор Харківського національного університету
внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

ЧУМАК Володимир
кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
відділу організації наукової роботи
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

ХАНЬ Олександр
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник відділу організації наукової роботи
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КАДРІВ У ГРУЗІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах реформування Національної поліції України окрема увага приділяється складовій професійної висококваліфікованої підготовки поліцейських кадрів, що є невід'ємною складовою загальної правничої підготовки будь-якого фахівця у галузі права. Відповідно важливу роль відіграє початкова професійна підготовка майбутніх спеціалістів, яку останні мають змогу здобувати у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання в Україні. В той же час сучасна професійна підготовка поліцейських кадрів потребує деяких змін, що обумовлено рядом факторів, серед яких – перехід поліції до сервісного органу, що надає послуги населенню у різних сферах. У вказаних процесах особливе місце відводиться успішному зарубіжному досвіду, що наразі активно досліджується серед вітчизняних науковців. Цінним, на наш погляд, вбачаємо досвід професійної підготовки поліцейських кадрів в Грузії, де останні зробили значний внесок у реформування органів внутрішніх справ України.

Адже, як слушно вказує В.В. Черней, готовність і здатність працівників поліції вирішувати в складних соціально-політичних та економічних умовах завдання щодо охорони публічного порядку та безпеки, боротьби зі злочинністю, зміцнення суверенітету та територіальної цілісності держави вимагають

постійного підвищення професіоналізму кадрів, поглиблення їх знань, аналітичного складу мислення, уміння прогнозувати події та адекватно реагувати на них. А це насамперед потребує належного рівня професійної підготовки правоохоронців у відомчих освітніх закладах вищої освіти та відповідної кваліфікації педагогічного персоналу [1, с. 5]. Також з цього приводу слушною є позиція І.Ф. Ісаєва, який вказує, що після проходження відповідної підготовки поліцейські службовці повинні бути спроможними керувати великими підрозділами та відділками, спрямовувати дії своїх підлеглих у великомасштабних операціях, виконувати керівні функції в центральних органах поліції федеральних земель та Федеральній поліції, керувати підрозділами, що беруть участь в операціях в межах міжнародної співпраці, а також виконувати відповідні обов'язки у сфері підготовки та підвищення кваліфікації поліцейських службовців [2, с. 111].

Слід погодитись із думкою В.В. Сокурєнка про те, що традиційні підходи до підготовки працівників правоохоронних органів не повністю забезпечують необхідну якість і професійну компетентність кваліфікованих кадрів поліції. А тому правильним є висновок про наявність об'єктивно існуючого протиріччя між зростаючими вимогами сучасного суспільства до діяльності поліції та традиційною системою підготовки поліцейських [3, с. 3].

Грузинська поліція має налагоджену систему підготовки працівників поліції, що є інтегрованою до європейських моделей підготовки персоналу поліції та передбачає проходження окремих етапів підготовки працівників поліції [4, с. 59]. Перший етап підготовки поліцейських кадрів в Грузії передбачає навчальну підготовку кандидатів на службу в поліцію, що проходить у спеціальному закладі Грузії – Академії Міністерства внутрішніх справ Грузії.

Як зазначають у самому Міністерстві внутрішніх справ Грузії, Академія МВС є юридичною особою публічного права – це поліцейська установа вищої та спеціальної професійної освіти, а також архівної установи, що спеціалізується на підготовці фахівців з вищою та спеціальною професійною освітою для правоохоронної системи, перепідготовки співробітників поліції і підвищення кваліфікації її персоналу. Навчання в Академії МВС проводять академічні професори і висококваліфіковані викладачі, чия кваліфікація регулярно підтверджується та вдосконалюється на спеціальних курсах в Грузії та за кордоном [5].

Особи, які успішно пройшли навчання у спеціальному закладі зараховуються на службу в поліцію на відповідну посаду та за яким закріплюється спеціальне звання поліцейського, але з приміткою «на іспитовий строк» [6, с. 176]. Під час проходження служби іспитовим строком за поліцейським закріплюється відповідний за фахом та професією наставник, основне завдання якого – допомогти молодому працівникові поліції поступово увійти в специфіку реалізації поліцейської діяльності.

Третій етап представляє собою професійну підготовку поліцейського, вдосконалення набутих під час служби умінь та навичок, що знаходять своє

відображення під час семінарських занять у випадку підвищення кваліфікації або ж під час занять із службової підготовки.

Четвертий етап підготовки пов'язаний з кар'єрним зростанням поліцейського, намаганням отримати посаду детектива або керівника певного рівня. П'ятий етап навчання здійснюється щодо осіб, які отримали призначення, а в подальшому проходять службу в певних підрозділах поліції, наприклад, в Департаменті центральної кримінальної поліції та в його підрозділах (із боротьби зі злочинним світом, незаконним обігом наркотичних засобів тощо). Останній етап підготовки, пов'язаний з можливістю призначення особи на керівні посади в поліції, це професійна підготовка керівного складу поліції, а також підготовка працівників поліції як управлінців, менеджерів. В загальному плані професійна підготовка поліцейських поділяється на первинне навчання – спеціальну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації [7, с. 175; 8, с. 138].

Зазначимо, що будь-яка підготовка поліцейського (первинна, спеціальна професійна) здійснюється лише на базі Академії МВС Грузії. Зокрема, у Статуті Академії визначено, напрями її діяльності: підготовка фахівців для спеціальної професійної підготовки, підготовки і перепідготовки кадрів та спеціальних кадрів виконавчої влади, а також співробітників поліцейської системи і служби державної безпеки Грузії; організація і/або тестування відповідних навчальних курсів для підготовки фахівців на основі контракту [9].

Під час проходження спеціальної програми професійної освіти в Академії МВС кандидат набуває статусу «курсанта» Академії. Професійна освіта для них є безкоштовною, проживання забезпечується відповідним гуртожитком. Підготовка курсантів здійснюється на факультетах: патрульного поліцейського, факультеті прикордонної поліції, служби тактичного навчання, факультеті підготовки районних інспекторів, факультеті підвищення кваліфікації та перепідготовки та на пожежно-дослідному факультеті.

Таким чином, підготовка поліцейських кадрів в Грузії передбачає комплекс етапів, що практично супроводжують поліцейського до звільнення за вислугою років, оскільки навіть під час проходження служби, коли б здавалося, що крізь всі іспити та підвищення кваліфікації вже успішно пройдено, залежно від розвитку професійної кар'єри поліцейського, останній проходить нові курси підвищення кваліфікації, бере участь у семінарах, модельованих ситуаціях тощо.

Зазначене свідчить, що грузинський досвід організації підготовки кадрів до поліції характеризується досить жорсткими вимогами та процесом відбору кандидатів до поліції, це обумовлюється тим, щоб уникнути прийняття на службу тих осіб, хто бачить своєю метою власне збагачення, а не реалізацію вимог держави та забезпечення основоположних прав та свобод громадян. Держава, з одного боку, дає можливість для самореалізації, дає пристойну заробітну плату, а з другого, – встановлює жорсткий контроль, у тому числі й під

час проходження навчання, підготовки чи перепідготовки. А без відповідної перепідготовки подальше просування по службі унеможлиблюється, особи навіть можуть бути звільненні з поліції.

Список використаних джерел:

1. Черней В.В. Актуальні проблеми реформування системи освіти МВС України в контексті європейських стандартів. *Науковий Вісник Національної Академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 3–16.

2. Ісаєва І.Ф. Професійна підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини вищої ланки. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. № 1(40). С. 111–114.

3. Сокурєнко В.В. Реформа правоохоронної системи як уособлення практичної реалізації вектора безпеки Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». *Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни: зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (в межах Третьої щоріч. наук.-освіт. виставки «Публічне управління XXI», приуроченої до Всесвітнього дня науки)*; Харків, 24 листоп. 2016 р. Харк. регіонал. ін-т держ. управління Нац. акад. держ. управління при Президентові України. 2016. С. 1–5.

4. Чумак В.В. Организационно-правовое обеспечение отбора на службу в полицию Грузии: опыт и перспективы использования в Украине. *Межнаучный журнал ФЫЛЫМ – «НАУКА» Костанайска академия МВД Республики Казахстан имени Шпракбека Кабылбаева*. 2019. № 1. С. 58–64.

5. Академия МВД. URL: <https://police.ge/ge/lepl/shss-akademia> (дата звернення: 14.08.2019).

6. Чумак В.В. Досвід Грузії щодо професійного відбору кандидатів на службу в органи внутрішніх справ та перспективи його використання в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2015. № 3. С. 175–177.

7. Фільштейн І.В. Правова регламентація та організаційні засади створення та діяльності поліції Грузії: узагальнення досвіду: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2016. 220 с.

8. Чумак В.В. Підготовка кадрів поліції в Грузії: досвід для України ХНУВС. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матеріали IV міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 20 лист. 2015 р.)*; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2015. С. 137–140.

9. Миссия и деятельности Академии. URL: <http://policeacademy.gov.ge/ka/about-the-academy/about-us> (дата звернення: 14.08.2019).